

vezetés segítségével ismerkedtünk a Tengermellék és a három város (Gdansk, Gdunia, Sopot) gazdasági és településhálózati problémáival.

A szeminárium hozzájárult a vizsgált kérdések elméleti, területi és gyakorlati vonatkozásainak összehasonlításához, a két országban megnyilvánuló sajátos jegyeinek feltárásához, egybevetéséhez.

A Magyar Tudományos Akadémia Regionális Kutatások Központja angol nyelvű kiadványsorozatában megjelenteti a szeminárium anyagát.

Hajdú Zoltán

BESZÁMOLÓ A MAGYAR KÖZGAZDASÁGI TÁRSASÁG STATISZTIKAI SZAKOSZTÁLYÁNAK ÜLÉSÉRŐL

1986. november 18–19-én Debrecen adott otthont a Területi Statisztikai Szekció 15. tudományos ülésének. Az ülészak tematikája a terület- és településfejlesztésről szóló országgyűlési határozathoz kapcsolódik; célja, hogy áttekintse a fejlesztési koncepció fő politikai, társadalmi célkitűzéseit, a fejlesztés fő irányait és feladatait, az ehhez kapcsolódó tudományos kutatás, illetve a területi statisztikai módszertani és elemző munka fő területeit.

Az ülésen elhangzott előadások előzetesen megjelentek, ezért csak az előadók fő gondolataira hívjuk fel a figyelmet. Az ülészakot VÉGVÁRI JENŐ, a KSH elnökhelyettese nyitotta meg. Beszédében hangsúlyozta, hogy a jelenlegi tudományos ülés a kérdésfelvetések, problémamegoldások keresésének jegyében fog eltelni, melyekhez az interdiszciplináris kutatások adnak segítséget. Az előadások három fő téma köré csoportosultak: – a terület- és településfejlesztés elvei, stratégiái, – a terület, település helyi problémái, ezen belül több előadás foglalkozott a hátrányos helyzetű térségekkel, – a környezetvédelem hatékonyabbá tétele. A következőkben a fenti témák szerinti csoportosításban ismertetjük az előadásokat.

SZIGETI ERNŐTől hallottunk egy összefoglaló beszámolót a terület- és településfejlesztési politika elveiről, céljairól és eszközeiről. „Megújult-e a településfejlesztési politika?” – teszi fel a kérdést. Válasza: „megújuló e politika”. A lakosság részt akar venni az általa fontosnak vélt településfejlesztési célok elérésében, a saját anyagi eszközei segítségével. A vezetés rá is szorul erre. Követelmény egy olyan településfejlesztési politika, amely képes a fő célok megmaradása mellett alkalmazkodni a változó körülményekhez.

KÖSZEGFALVI GYÖRGY a terület- és településfejlesztést megalapozó tudományos kutatások fejlődésének útját tekintette át a 60-as évek elejétől napjainkig. A bekövetkezett változások változtatást igényelnek a terület- és településfejlesztési stratégiában is. E stratégiát megalapozó kutatások közül kiemelte „A Terület- és településfejlődés Társadalmi-Gazdasági Folyamatai Magyarországon” című programot.

NYITRAI JÓZSEF az infrastrukturális fejlődés területi mérésének lehetőségeiről tartotta rövid előadását. Elemzésük során a mutatószámok különböző kategóriáit alakították ki. Kiszámították az egyes megyék kategóriákon belüli, illetve összesített rangsorban elfoglalt helyét. A beruházások alakulásának jellemzőinél említette, hogy egyre fokozódik a magánérv bevonása, elsősorban a lakásberuházások terén. Végezetül Győr-Sopron megye infrastrukturális ellátottságáról hallhattunk.

RESZLER GYÖRGYNÉ előadásában az országgyűlési határozat egyik legfontosabb céljának, a társadalmi esélyegyenlőség javításának, a lakosság életkörülményeiben meglévő indokolatlan területi különbségek mérséklésének megvalósításával foglalkozott. Ennek során Hajdú-Bihar megye jelenlegi helyzetét, feladatait és lehetőségeit tárta fel, különös figyelmet szentelve a városkörnyéki alapfokú infrastrukturális ellátottság elemzésére. A VII. ötéves tanácsi terv a fejlesztés-

tések tekintetében e források területi elosztásában számottevő változást mutat. Ezáltal javulás várható az alap- és középfokú ellátásban a jelenleg leginkább elmaradottnak mutatkozó községekben. E végeredményt mutatják a Szolnok megyében végzett hasonló jellegű, az új szabályozással kapcsolatos módszertani kísérletek is, melyekről FEKETE-SZABÓ SÁNDOR számolt be.

ARY KÁROLYNÉ-tól a községek alapfokú ellátásának vizsgálati lehetőségeiről hallhatunk. A hosszútávú terület- és településfejlesztési koncepció területi feladatai között különösen fontos a lakosság életkörülményeiben mutatkozó területi különbségek mérséklése. Kiemelte, hogy a hosszú távú terület- és településhálózati terv a kulturális alapfokú ellátottság kérdésével nem is foglalkozik (erre vonatkozó adatok nincsenek). Hangsúlyozta, hogy az alapfokú intézményellátottság megléte vagy nemléte mellett vizsgálni kell annak minőségét, fejlettségi színvonalát.

MÁRKUS LAJOS a Heves megyei mezőgazdasági nagyüzemek szerepét taglalta a települések fejlődésében. A vizsgálat során a termelés fejlettségét, eredményességét vetették össze a falusi települések infrastruktúrájának fejlettségével. A vizsgálat azt mutatta, hogy a megfigyelt termelőszövetkezetek 42 %-ában alacsony, egyharmadában közepes és közel egynegyedében magas színvonalon gazdálkodnak. (Ez az eloszlás közel korrelál a termőhelyi adottságok minőségével.) A megyében a termelőszövetkezetek fejlettségi színvonala és a hozzájuk tartozó települések infrastrukturális fejlettsége közti korrelációs kapcsolat közepes erősségű, ugyanis az utóbbit döntően az határozza meg, hogy a település milyen távol van a várostól, és ott van-e a tisz-központ. A termelőszövetkezetek fejlettségi színvonala között azonban lényegesen nagyobb a különbség a megyében, mint a településcsoportok infrastrukturális ellátottsága között.

NOVOTNYÉ PLETSCHER HEDVIG a budapesti agglomeráció sajátosságairól, a hosszú távú fejlesztés célkitűzéseiről tartott előadást. Átfogó képet kaptunk fővárosunk és agglomerációjának demográfiai, gazdasági és infrastrukturális helyzetéről. Befejezőként a faluturizmus alakulásáról hallhattunk. Várható a fellendülése, ez azonban számos problémát vet fel. Az üdülők a falusi környezet „romantikája” mellett igénylik a városi „kényelmet”; hideg-meleg vizet, telefont, utat.

Hajdú-Bihar megye területfejlesztésének fő feladatairól és irányairól beszélt TÓTH IMRE, majd TOLNAI LÁSZLÓ a Bács-Kiskun megyei Tanácson azon alkalmazott számítástechnikai módszerekről számolt be, amelyek jelentős segítséget nyújtanak a területfejlesztési tervező munkában résztvevő tanácsai apparátusnak.

TURÁNI JÓZSEF-től az erősen fogyó népességű kistelepülések demográfiai és gazdasági – társadalmi helyzetéről hallhattunk. Joggal túlhevült hangvételű előadásában Vas megye, ezen belül is elsősorban a Hegyhát és az Őrség falvainak elnéptelenedéséről beszélt. (Ezen falvak népességszáma 1960–1985 között 54,6 %-kal fogyott.) PÁSZTOR BÉLA Békés megye elmaradott térségeiről beszélt. Jellemzése során kiemelte az adott térségek egyedi vonásait: az ország 7 érintett megyéje közül itt a legmagasabb a mezőgazdasági dolgozók és legkisebb az ipari foglalkoztatottak száma, itt a legjobb a földminőség, de legrosszabb a közlekedés. HAJNAL BÉLA Szabolcs-Szatmár megye helyzetéről, fejlesztési lehetőségeiről szólt. A megye 125 települése tartozik a gazdaságilag elmaradott, többszörösen hátrányos helyzetű térségek közé. Itt él a megye népességének egynegyede, kb. 150 ezer fő. Az előadás során jellemezte a megye jelenlegi helyzetét, majd ezt mondta: „A megye, de különösen a gazdaságilag elmaradott térségek fejlesztésének kulcsa a szellemi infrastruktúra, a szakemberellátottság gyökeres javítása.” LUKÁCS JÁNOSNÉ a terület- és településfejlesztés információs háttéréről tartotta előadását. Elmondta, hogy sok a panasz a megfelelő információk hiányára. Különösen hiányosak a termelő infrastruktúráról, a foglalkoztatásról és a környezet állapotáról rendelkezésre álló területi adatok. Az utóbbi témakörben szükség lenne az információs rendszerek összehangolására.

Ezt követte KRASSÓ SÁNDOR sajátos hangulatú beszámolója, melynek – mint mondta – érdeklődéssel feltöltött volt a célja, s amely a környezeti statisztika terén szerzett tapasztalatait tartalmazta. Az ENSZ környezeti statisztikai rendszeréről szóló könyv tartalmából kiemelt két fontos észrevételt. Az egyik, hogy a statisztika e terén komplexebb megközelítés szükséges, a másik, hogy az átlagértékek nem fedik a valóságot. E megállapításhoz kapcsolódva megjegyezte: „Egy évtizede még alig voltak környezeti statisztikai adatok. Ma rengeteg van, de nagyrésztük használhatatlan; a beérkező adatoknak mintegy 60 %-a nem igaz!” Ennek oka: a mérészekhez mérő-

hálózat – ember, eszköz – szükséges, mely folyamatos ráfordítást igényel. Magyarország pénzügyi lehetőségei korlátozottak. Az adatszolgáltatás javítása érdekében többek között annak kellene megvalósulnia, hogy az adatgyűjtőknek érdeke fűződjön a helyes, pontos adatok folyamatos szolgáltatásához. RADICS ISTVÁNTól Veszprém megye környezetvédelmi helyzetéről, az üdülés és idegenforgalom problémáiról hallhattunk beszámolót. A fejlesztés hosszútávú feladatai közt említette, hogy 1992-ben egy 30 település igényét kielégítő hulladékfeldolgozó üzem áll működésbe. Véleménye szerint a megye a környezetvédelmi feladatok megoldásához megfelelő anyagi alappal rendelkezik. KERESKESNÉ VARGA ÉVA a Pest megyében végzett faktorális környezetvédelmi vizsgálatokról, ennek módszereiről, eredményeiről tájékoztatta az ülés résztvevőit. A megye 179 települését vizsgálták 16 faktor alapján. A környezetszennyezések közül különösen a vízminőség romlására hívta fel a figyelmet. A lakosságnak több mint 35 %-a nem megengedett minőségű vizet fogyaszt. Előadását – rendkívül hatásosan – a BME egyik diplomázó hallgatójának szavaival fejezte be: „Ha már elpusztítottatok minden fát, beszennyeztetek minden vizet, a pénzt megenni nem tudjátok!”

A plenáris ülést BARABÁS MIKLÓS zárta; megköszönte a résztvevők figyelmét, az előadók tartalmas elemzéseit és méltatta a Területi Statisztikai Szekció húszéves munkáját.

MERZAY KATALIN, TÓTSIMON PÉTER